

GENTSE MEMORIEDAGEN 1-2-3 JUNI

1 Juni 1191

Dood van Filips van den Elzas.

Deze 16e Graaf van Vlaanderen regeerde van 1168 tot 1191.

Zoon van Diederik, trouwde hij met Elisabeth van Vermandois waardoor het graafschap aanzienlijk uitgebreid werd.

In 1176 vertrok hij met zijn vermaardste baronnen en een eliteleger naar het Heilig Land. Hij komt terug in 1178.

Het was hij die in 1180 het Gravensteen liet bouwen op de grondvesten van het eerste kasteel dat in de 10e eeuw opgericht was door Arnold de Grote.

Hij liet, ten overstaan van de groeiende macht van de stad en de patriciërs, de toegestane vrijheden in keuren vastleggen om aldus de macht van de rijke kooplieden te beknotten.

Hij trok naar de 3e kruistocht en stierf van de pest nabij Akko in Syrië. Zijn lichaam werd door de zorgen van zijn 2e vrouw, Mathilde van Portugal, teruggebracht en bijgezet in de beroemde Cisterciënzerabdij van Clairvaux.

Zie ook "Gendtsche Tydinghen" - 1996 - N° 3 - p.131

1 Juni 1706

Gent geeft zich over aan de Hertog van Marlborough.

Een week voordien, namelijk op 22 Mei, had hij te Ramillies een beslissende overwinning behaald op het leger van Lodewijk XIV.

1 Juni 1722

Bisschoppelijke verordening waarbij het verboden wordt alcohol te schenken in de herbergen gedurende de hoogmis.

1 Juni 1819

De Prins van Oranje en zijn echtgenote Prinses Anna Paulowna, zuster van Tsaar Nikolaas, bezoeken Gent.

Zij verblijven hier 4 dagen en bezoeken o.m. de Universiteit, een aantal scholen, het Museum, verschillende nijverheidsinstellingen en private kunstverzamelingen.

1 Juni 1829

De textielfabriek van Heynderickx in het Gravensteen brandt af. Ferdinand Heynderickx werd eigenaar van het Gravensteen nadat de Fransen het verkocht hadden. Vooraleer er een katoenspinnerij in te richten in 1800 had hij er de eerste jaren een gelagzaal ingericht. “Hij aenveirdt er traktementen, geeft table d’hôte en alle soorten van ververschingen.”

1 Juni 1842

Stichting van de “Société de l’Union”, kortweg beter bekend als de “Union”. Oorspronkelijk konden enkel personen die patent betaalden, dus winkeliers, lid worden. In 1855 verviel deze voorwaarde en moest men enkel één jaar de stad bewonen.

Deze vereniging had tot doel door eendracht en goede verstandhouding het algemeen welzijn bevorderen.

In 1849 kocht de vereniging het oud hotel van de Paardenposterij naast de Hoofdwacht op de Kouter. Na verbouwingen werd het nieuw lokaal ingehuldigd op 21 Juli 1851. De maatschappij telde toen meer dan 700 leden die tot de neringdoende klasse behoorden.

In 1874 werden nog verbouwingen uitgevoerd naar plannen van architect Marchand.

De vereniging werd ontbonden rond de eeuwwisseling. Van toen af ging het gebouw deel uitmaken van de Handelsbeurs.

1 Juni 1844

Plotselinge dood van Cornelis Lanckman.

Wie was Cornelis Lanckman? Een man die, zonder het zelf te vermoeden, een der grondleggers was van de beroemde Gentse Floraliën.

Lanckman was niet alleen een hovenier-bloemist die, zoals de meesten onder hen, volledig opging in zijn vak, hij was tevens de kastelein van “Au Jardin de Frascati”. Dit was een zeer landelijke herberg op de toen nog zeer landelijke Coupure waar langs weerszijden van de prachtige bomenrijen, vooral vruchtbare akkers lagen, enkele moestuinen, bloemisterijen en ... enkele herbergen, want bloemisten hebben bijwijlen ook dorst.

Om het alles nog wat mooier te maken stonden er ook enkele windmolens. Deze guinguette-achtige herberg was gelegen nabij de Contributiebrug, op de hoek van de Coupuregang. Zoek niet waar die Coupuregang ligt, want ge zult hem niet vinden.

Het is een gekende onhebbelijke Gentse gewoonte om, eens dat men aan een straatnaam gewoon is, hem dan te veranderen. Dat heet nu Akkerstraat.

Aan deze herberg, kortweg de “Frascati” genoemd, was ook een danszaal verbonden die voornamelijk bezocht werd door de jeugd.

De trouwste stamgasten waren evenwel de hoveniers en de bloemisten uit de omgeving: de Nieuwe Wandeling, de Coupure, Ekkergerm. Zij kwamen er regelmatig bij pot en pint hun ervaringen uitwisselen over het vak. En daarover kon Cornelis Lanckman een woordje meepraten, want hij was een der eersten geweest die naar Londen getrokken was om er contact te nemen met Engelse kruidkundigen die toen een zeer goede reputatie hadden en waar men naar opkeek.

Andere bloemisten die ook reeds in Engeland geweest waren, waren eveneens onder de indruk gekomen van de periodische tentoonstellingen die hun collega's van over het Kanaal hielden. Planten werden er gekeurd, er was een zeer grote publieke belangstelling en dat vormde een goede publiciteit voor het vak.

Er werd besloten dat men hier dit goede voorbeeld zou navolgen en het is in de "Frascati" dat in 1808 een vereniging gesticht werd ter inrichting van openbare bloemententoonstellingen. Zij kreeg de eerder pompeuze naam mee van "Société d' Agriculture et de Botanique de Gand, Capitale de la Province de la Flandre Orientale." De eerste tentoonstelling greep plaats in 1809; vanzelfsprekend in de "Frascati". Er werden een 50-tal planten tentoongesteld op een totale oppervlakte van 48 m². Men kent het vervolg: om de 5 jaar een wereldgebeurtenis, verspreid op ettelijke tienduizenden m² die honderduizenden bezoekers naar Gent lokt.

1 Juni 1913

Bokswedstrijd in de "Expositie" tussen de Fransman Georges Carpentier en de kampioen van Engeland "Bombardier Wells".

Carpentier overwon in de 4e ronde door een knock-out en werd aldus op 19-jarige leeftijd kampioen van Europa.

Hij stierf te Parijs in 1975 en was toen 81 jaar oud.

Zie ook "Gendtsche Tydinghen" - 1977 - N° 2 - p.82

2 Juni 1560

Sensationele ontvluchting van 5 terdood veroordeelden.

In het Memorieboek kunnen wij lezen: "Den ijen Juny braken uutter vanghenisse van den nieuwen cypier Joos de Costeren, vijf mannenpersoonen by den deken van Ronsse aenghegheven omme metten brande te stervene, ter causen van heresyse, ende braken boven 't dack in de gote ende lieten hemlieden sincken ende afrysen met haerlieder slapelakenen die sy gheschuert ende aeneen geknoopt hadden, in zulcker wijs, dat zij lieten ontquaemen."

2 Juni 1739

De Onvrije Schippers beslissen, op één stem na, de herberg "Het Hertjen" op

de Koornlei aan te kopen. Degene die niet akkoord was, was de waard van de herberg waar de schippers tot dan toe vergaderd hadden, “midts datter maer eenen en is gheweest die contrarie was, dewijle de vergaedercaemer tsijnen huuse wiert ghehouden, ende in de veranderinghe synen intrest besloten was.” Enkele maanden later kregen zij van de Schepenen de toelating om de gevel te veranderen, ze mochten er bovendien een schip op plaatsen als windwijzer. Vrije schippers, Onvrije schippers, waar lag het verschil?

De Vrije Schippers vormden een machtige, bevoorrechte en zeer gesloten nering. Enkel hun afstammelingen konden er deel van uitmaken. Daardoor bleven heel wat lieden die zich ook bezighielden met het vrachtvervoer op het water in de kou staan.

Dat waren de Onvrije Schippers die geen nering vormden en op eigen houtje moesten trachten opdrachten los te krijgen. De meesten onder hen kochten jaarlijks de toelating om de Lieve te bevaren en ze verzorgden met hun kleine platte schuiten het vervoer tussen Damme en Gent. Een enkele maal kon men hun schepen ook tegenkomen op de Leie of de Schelde. Ze vervoerden dan een lading die door de Vrije Schippers voor de een of andere reden niet interessant gevonden werd.

Vanaf de 15e eeuw groeide hun aantal gestadig aan en in de 16e eeuw waren ze reeds met 3 à 400. Dat belette de Vrije Schippers niet hen te bestempelen als “van cleender estimatiën en valeur.”

Na de openstelling van de Sassevaart in 1563 kregen zij voor het eerst wat meer bewegingsvrijheid. Spijts hun sterk verbeterde positie slaagden zij er niet in de oppermacht van de Vrije Schippers volledig te breken. Als enige mogelijkheid om eindelijk uit het voogdijschap te geraken stelden zij in 1760 de fusie voor van beide groeperingen, maar de Vrije Schippers antwoordden hautain “dat daarvoor geen omber van redenen ofte fondement bestond.”

2 Juni 1759

Installatie van Engelbertus Delfortrie als 38e Abt van de Baudeloo-abdij. Hij zal toen wel niet vermoed hebben dat hij de laatste abt van deze abdij zou zijn.

Geboren in Ieper in 1723 trad hij als 21-jarige in de Baudeloo-abdij. Als hij 23 is wordt hij priester gewijd met pauselijke dispensatie, want 23 jaar was toch nog zeer jong voor een priester.

In de abdij werd hij lesgever van theologie. Hij was reeds benoemd tot Abt door Maria-Theresia in Maart, maar in die tijd moesten dergelijke benoemingen toch nog altijd bekrachtigd worden door de Paus.

De definitieve installatie ging vanzelfsprekend gepaard met tal van plechtigheden.

Het zegel van de 6 maanden voordien overleden Abt Antonius Patheet werd

stuk geslagen met een hamer en Engelbertus legde de eed af waarbij hij de Regel en de sleutels van de Abdij in ontvangst nam.

Binnen de Cisterciënzerorde kreeg hij belangrijke opdrachten. Hij werd benoemd tot "visitator" en bezocht in deze hoedanigheid, tussen 1759 en 1790, talrijke kloosters in Vlaanderen, Wallonië en Nederland.

Onder zijn beheer werd de abdij verder verfraaid en uitgebreid. Hij liet verschillende schilderijen maken ter versiering van de abdijkerk. Het was ook hij die het groot orgel liet bouwen dat zich nu bevindt in de Hervormde Kerk in Vlaardingen en dat op 5 September 1765 bespeeld werd door de 9-jarige Mozart.

In 1776 kocht hij de boeken en de predikstoel van het afgeschafte klooster van de Engelse Jezuiten en in 1778 kocht hij hun domein dat paalde aan de tuin van de abdij. Hij liet het klooster en de kerk afbreken en bouwde er een imposante abtswoning in de plaats. Dit nog bestaande gebouw op de Steendam is bij de oude Gentenaars nog altijd bekend als "St-Georges" wegens de school die er vroeger in gevestigd was.

Bij de eerste inval van de Fransen vluchtte Engelbert Delfortrie naar Nederland waar hij 2 jaar later, in 1794, in Groningen zou overlijden.

2 Juni 1829

Geboorte van Auguste Wagener.

Zie "Ghendtsche Tydinghen" - 2001 - N° 5 - pp. 322-323

2 Juni 1835

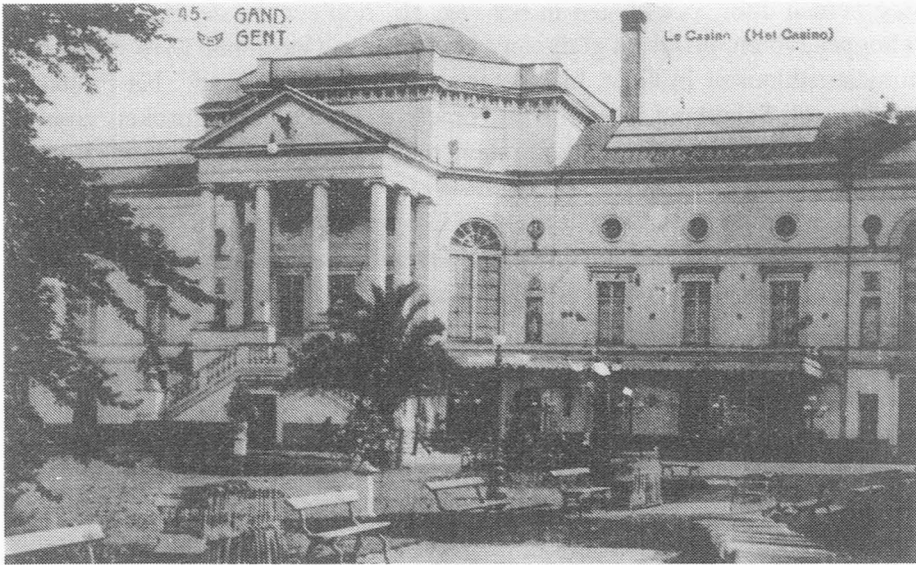
Burgemeester Van Crombrughe legt de eerste steen van het Casino op de Coupure.

De Maatschappij voor Landbouw en Kruidkunde had, zoals men dat toen noemde, een "kampstrijd" uitgeschreven voor de bouw van een lokaal voor plantentoonstellingen en voor concerten van de Maatschappij St-Cecilia. Het gebouw moest een zaal met estrade en zitplaatsen voor 800 personen bevatten, benevens verscheidene kamers voor repetities, een café met woning voor de uitbater. De bouwkosten mochten de 90.000 fr. niet overschrijden.

Er kwamen 17 ontwerpen binnen, maar geen enkel vond genade in de ogen van de jury. Wel werd aan bouwmeester Minard een premie van 500 fr. toegekend.

Louis Roelandt maakte dan een ontwerp dat de goedkeuring van allen wegdroeg. De kosten lagen evenwel 13.000 fr. boven de gestelde 90.000 fr., maar de 2 zijzalen, zei Roelandt, konden later bijgebouwd worden. De Maatschappij besloot het project ineens uit te voeren en verhoogde het maatschappelijk kapitaal.

Het gebouw werd al vlug te klein voor de bloementoonstellingen en in

1846 werd er tegen de rotonde van het eigenlijk Casino een houten galerij gebouwd in circelvorm. Deze werd de "hémicycle" genoemd en er werd ook nog een kiosk gebouwd voor het orkest. In 1867 kwam er nog een grote zaal bij, deze keer naar ontwerp van Adolphe Pauli. Het werd nog eens vergroot in het begin van de 20e eeuw door Joseph De Waele. De Maatschappij wist dus wel haar architecten uit te kiezen.

Men kent het vervolg: het Casino zou de Eerste Wereldoorlog niet overleven. Men had voor de Expositie van 1913 een veel groter Casino gebouwd in het Park.

Er blijft niets over van dit oud Casino dat gedurende de Eerste Wereldoorlog bezet werd door de Duitsers die het herdoopten in "Das Palmenhaus" en het gebruikten als "Kriegslazarett für Nervenkranken."

3 Juni 1379

De geestelijkheid van Vlaanderen, vergaderd in het Klooster van de Predikheren, verklaart zich na 3 dagen beraadslaging voor de Paus Urbanus VI.

Er werd dus gekozen voor Rome en tegen Paus Clemens VII van Avignon.

Het was een delicate aangelegenheid omdat zij vèrstrekkende politieke implicaties had en kon beslissen over het lot van het Graafschap.

De Vlaamse bevolking was voor de Paus van Rome en dat wist onze Graaf Lodewijk van Male zeer goed. Anderzijds was hij gehoorzaamheid verschuldigd aan de Franse koning die natuurlijk partij gekozen had voor Clemens VII.

Lodewijk van Male was leep genoeg om zichzelf niet te verbranden, hij pretexteerde zijn onbevoegdheid in religieuze aangelegenheden en liet de beslis-

sing nemen door specialisten in het vak. Hij riep een eerste maal al de bisschoppen, abten, priors en godgeleerden bijeen in December 1378 in het Dominicanenklooster in Gent, hier beter gekend als "Het Pand". Na Frankrijk hadden ook Schotland, Castilië en Napels zich reeds uitgesproken voor de Franse Paus, terwijl Urbanus kon rekenen op de steun van Engeland, Hongarije en een deel van Duitsland.

De heren van de Vlaamse Clerus voelden nattigheid en betoonden niet het minste enthousiasme om een duidelijk standpunt in te nemen. Zij verklaarden na lang gepraat dat ze eerst meer informatie wilden inwinnen vooraleer zich uit te spreken.

Ook zij waren niet zo gek, en deed Lodewijk van Male zijn paraplu open; niets beletten hen, meenden zij, hetzelfde te doen.

Er werden dus naar alle kanten afgevaardigden gestuurd om verdere inlichtingen in te winnen en de grootste godgeleerden werden geconsulteerd.

Nu kon men het spelletje wel wat rekken, maar afgelasten hoorde er toch niet bij. En dezelfde heren werden een tweede maal samengeroepen in hetzelfde Pand op 1 Juni 1379. Gedurende 3 dagen werd er gediscuteerd, voor- en tegenstanders van de een en van de andere aanhoord en kennis genomen van het advies van enkele prinsen der theologie.

Op 3 Juni ging het hele gezelschap vooraleer zijn stem uit te brengen de H. Mis aanhoren in de Predikherenkerk, waarna 73 geestelijken zich in vol ornaat naar het stemlokaal begaven, in casu de refter. De inspiratie scheen dan tenslotte toch gekomen te zijn: 3 stemden voor Avignon, 70 voor Rome, maar... werd er fijntjes aan toegevoegd "voor zover een Algemeen Concillie er niet anders zou over beslissen."

3 Juni 1716

Dood van de scherprechter Jan Franck die van 1669 tot 1716 beul was in Gent. Hij was tot in 1669 beul te Duinkerke. Hij deed zijn aanvraag alhier op 22 Juli 1669: ".. van joncx af gheexerceert synde hebbende gedaen vele executies soo metten sweerde, koorde als andersints..."

Hij mocht een proef doen den 9e November 1669 op de Vrijdagmarkt op de bakker Jan Caerel Lancksweert. Deze proef scheen bevrediging te geven want hij werd benoemd op 16 November 1669.

Hij woonde op de Recollettenlei, tegen de Oordeelbrug, tegenover het Kuipgat.

Hij was geboren te Kleyben in Duitsland.

3 Juni 1743

Dood van de historie- en portretschilder, tevens etsers, Robert Van Audenaerde.

Hij werd hier geboren in 1663.

Op 22-jarige leeftijd trok hij naar Rome en hij zou er meer dan 35 jaar blijven. Zijn roeping als schilder kwam vrij laat. In 1723 is hij terug in Gent en wordt 2 jaar later meester in de gilde.

Voor de Baudeloo-abdij schilderde hij "De Monniken van Baudeloo in kapittel verenigd onder het voorzitterschap van Abt Duermael." In de Bijloke kan men van hem ook zien: "Het Broederschap van O.L.Vrouw van het Grootte Vleeschhuis."

3 Juni 1804

Geboorte van Karel Onderreet.

Zie "Ghendtsche Tydinghen" - 2002 - N°4 - pp. 251-252

3 Juni 1819

Graaf de Lens wordt benoemd tot Gouverneur van Oost-Vlaanderen.

Philippe de Lens werd geboren op 6 Januari 1765 als zoon van Graaf Robert de Lens en Barones Marie Norbertine de Zinzerling.

Het was Gouverneur-Generaal Graaf de Beaufort die in 1814, in naam van de Verbondenen, de Lens benoemde tot Burgemeester van Gent.

De Lens kon er niet van verdacht worden gesympathiseerd te hebben met de zo pas verdwenen Fransen, want hij stond op hun zwarte lijst als "individu au service des puissances étrangères".

Zijn burgemeesterschap begon anders maar zeer slecht. Hij was precies één week burgemeester wanneer 8.000 Fransen onder leiding van Generaal Maison de stad binnenvallen. Zij kunnen zich weliswaar maar 4 dagen handhaven, maar nemen vóór hun vertrek vlug de stadskas mee, en het wil toch wel lukken zeker, voor één keer was ze niet leeg, er zat het flink bedrag in van 300.000 goudfrank.

De Fransen verdwijnen, maar duizenden Pruisische, Russische, Engelse en Hollandse soldaten verschijnen. Deze moeten allen ingekwartierd worden bij de burgers. Zoals vele soldaten durven zij het wel eens te bont maken en iedereen komt natuurlijk zijn beklag doen bij de burgemeester. Maar de Lens is op de hoogte van zijn taak en trekt zich in lastige omstandigheden goed uit de slag.

Hij mocht in zijn stad heel wat prominenten verwelkomen, zo Tsaar Alexander I in 1814 en de onderhandelaars van het Amerikaans-Engels Vredesverdrag. In Maart 1815 gaat hij Lodewijk XVIII verwelkomen aan de Brugse poort en in September Willem I met de koningin aan de Keizerpoort.

Hij ging verschillende malen aan het hoofd van een delegatie bij de Koning in Den Haag. Onder meer om de vorst te bedanken voor zijn keus van Gent als zetel van de nieuwe Universiteit. Wanneer deze in oktober 1817 plechtig inge-

huldigd wordt, houdt de Lens de openingsrede, niet alleen als burgemeester, maar ook als voorzitter van het College der Curatoren van de Universiteit. Gedurende 5 jaar zou hij burgemeester van Gent blijven tot wanneer hij - zoals gezegd - in 1819 benoemd werd tot Gouverneur van Oost-Vlaanderen, ambt dat hij zou bekleden tot in 1826. Hij stierf enkele maanden vóór de Belgische Onafhankelijkheid. Voor zover ons bekend, bestaat er in Gent niets dat nog aan hem herinnert.

3 Juni 1840

De familie Schamp laat aan het Gents Stadsbestuur een exemplaar van de catalogus geworden van de Schamp-verzameling die openbaar zal verkocht worden en 58 werken bevat van onder meer Rubens, Van Dijck, Rembrandt, enz.

De gemeenteraad antwoordde met een bedankingsbrief, maar kocht geen enkele werk aan en liet aldus een mooie gelegenheid voorbijgaan om ons kunstpatrimonium te verrijken.

3 Juni 1898

Dood te Gent op 48-jarige leeftijd van Emma De Vigne.

Deze dochter van de beeldhouwer Pierre was een schilderes gespecialiseerd in het schilderen van portretten en van bloemen. Ook haar zusters Louise en Malvina waren schilders.

Hugo COLLUMBIEN
